

Nieuwsbrief

Vlinderwerkgroep Drenthe

13e jaargang no.1 - maart 2004

Voorwoord

Vindt u hem ook zo schitterend?

Onze eigen vlinderatlas! Dagvlinders in Drenthe!

Bij deze nog eens HULDE aan alle mensen die daar de afgelopen jaren mee bezig zijn geweest en in het bijzonder natuurlijk Ate Dijkstra, Ben Hoentjen en Jelle de Vries, heel hartelijk dank allemaal!

Het is een zware klus geweest, maar nu stimuleert het ons ook om door te gaan op de ingeslagen weg. Gaat u mee? Blijft u de vlinders opschrijven? Doet u mee aan een of meer van onze projecten?

Zoals u hiernaast kunt zien is er een nieuwe redactie voor de Nieuwsbrief!

D.w.z. de redactieleden Pauline Arends, Roelof Blaauw, Hindrik Lanjouw, Jelle de Vries hebben de draad weer opgepakt. Ondergetekende houdt zich bezig met het verzamelen van de kopij. Wij hebben het voorwerk gedaan en Ate Dijkstra heeft in zijn hoedanigheid van eindredacteur er voor gezorgd dat u weer een nieuwsbrief in handen heeft.

Het zou leuk zijn wanneer ook u voor het volgende nummer een stukje schrijft, met een mooie foto of tekening erbij! U kunt bij mij dus de kopij inleveren.

Wel is het zo, dat wanneer u in het vervolg de nieuwsbrief (gratis) wilt blijven ontvangen, u de bon op de achterkant van deze nieuwsbrief moet invullen. Deze kleine moeite van uw kant is wel nodig omdat wij willen dat de nieuwsbrief ook goed terecht komt. Bovendien is het straks ook mogelijk de nieuwsbrief digitaal te verkrijgen! Zie de bon!

Heel veel leesplezier en graag tot ziens op onze voorjaarsbijeenkomst op **19 april 2004** in de Westerburcht te Westerbork.

Willeke Ketelaar, voorzitter.

Redactie

Leden:

- Pauline Arends
- Roelof Blaauw
- Hindrik Lanjouw
- Jelle de Vries
- Willeke Ketelaar

Eindredactie:

- Ate Dijkstra

Kopij inleveren najaarseditie voor 1 oktober 2004 per:

e-mail: r&w.ketelaar@castel.nl

of Willeke Ketelaar

Kastanjelaan 5

9422 JB Smilde

tel: 0592413073

Dit prachtig gave, klein koolwitje zat op 17 januari van dit jaar aan de binnenkant van ons raam.

Wat nu te doen?

Daar laten fladderen en een langzame dood sterven was geen optie.

De volgende dag vrijlaten in het zonnetje..... na vijf meter vrijheid

.....een snelle hap van een merel.....dood.....bleek toch niet lekker genoeg te zijn om op te eten... WK

In dit nummer

werkgroepactiviteiten	2
vlinderoverzicht 2002 en 2003	3
bloed en peentjes	5
vervolg vlinderhuisje	5
pijlstaarten 2002 en 2003	6
nieuw project: veenvlinders	7
sint jacobsvlinder, sint jansvlinder en metaalvlinder 2002 en 2003	8
van vlinders en sterren	9
verslag project gentiaanblauwtje	10
aardbeivlinder	12
Libellenwerkgroep Drenthe	14

Werkgroepactiviteiten

Voorjaarsbijeenkomst

Hierbij nodigt het bestuur alle vlinder- en libellenliefhebbers uit voor de voorjaarsbijeenkomst op maandag

19 april 2004

om 19.30 uur in het hotel / restaurant De Westerburcht in Westerbork.

Het **programma** is als volgt:

- Michiel Wallis de Vries van de Vlinderstichting:
Het leven van het gentiaanblauwtje
- Pauline Arends:
Veenvlinders een nieuw project
- Vragenkwartiertje over vlinders

Tussen de programmapunten door zijn er de nodige pauzes om met elkaar ervaringen uit te wisselen en natuurlijk is er de traditionele verloting.

Hebt u nog foto's, dia's of andere belangrijke zaken (ook prijzen voor de verloting) ? Neem ze mee!

Tot ziens op de bijeenkomst.

Het bestuur

agenda.

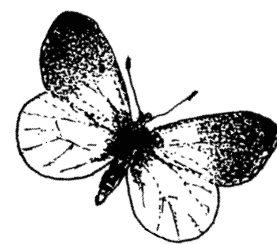
21 april. Vlinderlezing.
IVN afd Eelde/Paterswolde.

26 april, 3 mei, 8 mei. Vlinder determinatiecursus.
Natuurver. 'Het Stroomdal' Schoonebeek.

27 april, 11 mei, 15 mei. Vlinder determinatiecursus.
IVN afd Vries.

Mensen die zo'n cursus mee willen maken, kunnen zelf contact met de IVN afdelingen opnemen.

22 november. Najaarsbijeenkomst in Westerbork.

Het bestuur van de Vlinderwerkgroep

Zolang we ons herinneren is Jelle de Vries het gezicht van de Vlinderwerkgroep. Onlangs heeft hij te kennen gegeven te willen stoppen met het secretariaatswerk. Na zo vele drukke jaren zich voor veel meer dan 100% voor de Vlinderwerkgroep te hebben ingezet, wil hij nog wel graag de projecten coördineren en de vlindergegevens blijven verzamelen. Met dat laatste zijn we natuurlijk heel erg blij en we gunnen Jelle van harte meer vrije tijd om echt te vlinderen!

Wie wil zijn secretariaatswerk overnemen?

Het gaat dus om; notuleren, contacten onderhouden met leden, Vlinderstichting en andere vlinderwerkgroepen en natuurlijk: meepraten en -beslissen over het wel en wee in de Vlinderwerkgroep Drenthe.

Kortom we zoeken een secretaris.

(zie bon op de achterpagina)

Zoals Ben Hoentjen dat zelf zegt is hij: alleen in het bestuur gekomen voor de atlas. Hij heeft echter voor het bestuur heel veel meer betekend dan zijn functie van penningmeester doet vermoeden. Niet alleen was de hele financiële afwikkeling van de atlas bij hem in zeer betrouwbare handen, ook aan de redactie, aanlevering en terugkoppeling van alle teksten, tekeningen, foto's en de gegevens verwerking heeft hij een belangrijk aandeel geleverd. Ben blijft hij tot onze grote vreugde de gegevensverwerking doen, maar wil het penningmeesterschap overdragen.

Wie wil zijn penningmeesterswerk overnemen?

Het gaat dus om; het bijhouden van de kas, het versturen van nota's, het betalen van rekeningen en natuurlijk: meepraten en -beslissen over het wel en wee van de Vlinderwerkgroep Drenthe.

Kortom we zoeken een penningmeester

(zie achterpagina)

Denk u beide zaken te kunnen verenigen, een combinatie **secretaris/penningmeester** is ook welkom!

Wilt u de volgende nieuwsbrief ook (gratis) ontvangen?

Vult u dan de bon op de achterzijde van deze nieuwsbrief in en stuur deze voldoende gefrankeerd aan:

Willeke Ketelaar, Kastanjelaan 5, 9422 JB SMILDE

2

nieuwsbrief voorjaar 2004 vlinderwerkgroep drenthe nieuwsbrief voorjaar 2004

Vlinderoverzicht 2002 en 2003

Jelle de Vries

Na de verschijning van de vlinderatlas wordt het weer tijd één van de oude 'taken' op te pakken. Het jaarlijks overzicht van de waargenomen vlinders. Van de laatste twee jaar liggen nog gegevens die beslist de moeite waard zijn ze in de nieuwsbrief te vermelden. Wel hebben we een selectie gemaakt. Géén overzicht van alle vlindersoorten. De algemene soorten die overal voorkomen (zie de atlas) vermelden we dit keer niet. Volgend jaar zullen we ze wel weer allemaal bespreken.

Dat de algemene soorten ook door iedereen gezien en doorgegeven worden is niet altijd waar. Heel vaak ontvangen we uitgebreide jaarlijsten waarin toch enkele algemene soorten ontbreken.

B.v. géén dikkopjes gezien, verwarring van de drie witjes of géén zandoogjes op de lijst. Het blijft vrijwilligerswerk! En eerlijk gezegd 'wij vragen ook steeds meer'. Zoals; datum, plaats, aantal, coördinaten enz. Nog een verzoek aan alle waarnemers. Bij de verwerking van de gegevens voor de atlas is gebleken dat onze voorgedrukte tellijsten heel gemakkelijk zijn. **Maak er gebruik van!!** Ons bespaart het veel tijd in de aanloop naar een volgende atlas. Hier de gegevens gedestilleerd uit de waarnemingen van z'n 70 vaste waarnemers.

Aardbeivlinder.

Zowel in 2002 als 2003 hebben we alleen gegevens vanuit het Schoonebekerveld en Oosterse bos bij Emmen ontvangen. Hier worden de laatste jaren meerdere monitoringroutes gelopen. Vanaf half mei tot begin juni telde men in 2002 249 vlinders. In 2003 lag de top rond 16 mei met 87 vlinders. In 2003 was de vliegperiode korter met een top van 73 ex rond acht mei.

Koninginnenpage.

Drie waarnemingen in 2002. Allemaal in de tweede helft van augustus. Het jaar 2003 was met 12 waarnemingen beslist beter. De eerste twee zijn in mei in het Bargerveen gezien. Daarna vlinders in juni, juli (de topmaand met 5 ex) en de laatste op 14 september in Zuidlaarderveen. Hiermee is de laatste waarneming (9 sept 1992) in de vlinderatlas met vijf dagen verbeterd. En !!!

Uitkijken naar vroege vlinders in mei en rupsen op de worteltjes dit jaar.

Gele luzernevlinder.

Net als bij de koninginnenpage heeft de warme zomer van 2003 grote invloed gehad op het voorkomen van luzernevlinders. In 2002 zijn vier gele luzernevlinders gezien en is sprake van een normaal jaar. De warme zomer van 2003 leverde echter 20 vlinders op. Het beste jaar sinds 1990. De top van de vlucht lag duidelijk in september met 13 stuks.

oranje luzernevlinder

Oranje luzernevlinder.

Hetzelfde beeld als bij de gele luzernevlinder. Gaf 2002 nog 3 vlinders te zien, in 2003 waren het ook 20 waarnemingen net als bij de gele. Wel lag de top een maand eerder, in augustus. Opmerkelijk is te vermelden dat op 29 juli in de bloementuin van het bezoekerscentrum Dwingelderveld beide luzernevlinders gezien zijn.

Resedawitje.

Lange tijd niet gezien in Drente. Ook deze soort heeft blijkbaar van het warme weer geprofiteerd en is aan de zwerf gegaan. Twee waarnemingen in 2003, één bij Exloo, één bij Oudemolen.

Oranjetip.

In 2002 werd het eerste oranjetipje gezien op 12 april (2 ex). Op 13 april 5 meldingen. Benieuwd hoe vroeg de vlinder dit jaar is. De eerste meldingen zijn altijd mannetjes. Vliegen de vrouwtjes altijd later?

Eikenpage.

In beide jaren weinig gezien. We hebben slechts enkele meldingen ontvangen. Nemen we wel de tijd om naar de toppen van de eiken te kijken ?

Bruine eikenpage.

Een veel zeldzamere soort. Enkele meldingen in 2002 op twee, reeds bekende, plaatsen: bij Gees en in Klein Zwitserland bij Zuidwolde. Klein Zwitserland is in Drenthe misschien wel de beste plek voor bruine eikenpages want ook in 2003 zijn ze daar gezien. Echter op een nieuwe locatie.

Sleedoornpage.

Alleen in 2003 zijn in Zuidwolde sleedoornpages gezien en wel op 3 augustus twee. Eén daarvan op een nieuwe plek. Een eitjestelling in februari 2004, rond de vlindertuin, leverde een paar eitjes op.

Veenbesblauwtje.

Alleen van 2002 hebben we gegevens. In drie veentjes in boswachterij Dwingeloo zijn vlinders geteld. Totaal 18 stuks op 19 juni. Van 2003 zijn (nog) geen meldingen. Het tellen van de drie veenvlindersoorten, veenbesblauwtje, veenbesparelmoervlinder en veenhooibeestje kost veel tijd en moeite omdat vlieglokaties vaak moeilijk bereikbaar zijn en er niet erg actief wordt gevlogen.

Gentiaanblauwtje.

Enkele waarnemingen in 2002 van het Ballooërveld en een uitgebreide lijst van Willem van Hemmen van zijn terrein de Hemelrijkkampen. In 2003 is een uitgebreide eijstelling gedaan. Zie daarvoor het verslag elders in de nieuwsbrief. Daardoor kwam de aandacht bewust niet op de vlinder te liggen.

Atalanta.

In beide jaren algemeen.

Het afgelopen jaar hebben we speciaal gelet op vroege waarnemingen. De soort kan overwinteren. In 2003 was de eerste waarneming op 27 maart en er is dit jaar in februari al een exemplaar gezien. Vrijwel zeker een overwinteraar.

Distelvlinder.

Twee goede jaren voor de distelvlinder.

In 2002 zijn in totaal meer dan 800 exemplaren gezien. Het jaar 2003 was echter nog beter en leverde meer dan 1700 exemplaren op. Na het absolute topjaar 1996 was 2003 het op één na beste distelvlinderjaar sinds 1990.

Gehakkelde aurelia.

Ook bij de gehakkelde aurelia dezelfde tendens als bij de distelvlinder. Het jaar 2002 komt met 121 ex al bij de top vier. Maar 2003 overtrof met 264 vlinders zelfs de topjaren 2000 en 2001. Na de magere jaren van 1995-1999 geeft de periode na 2000 een behoorlijke groei te zien. We zijn nieuwsgierig of dit zo blijft en het niet de top van een golfbeweging is.

Rouwmantel.

In beide jaren zijn enkele vlinders gezien. In 2002 3 stuks in Coevorden, Gieten en Nietap. In 2003 2 stuks in Klazinaveen en Noordsleen.

Zilveren maan.

Al jarenlang is het slecht gesteld met de zilveren maan. Vermoedelijk uitgestorven met af en toe een zwerver binnen de provinciegrenzen. Zoals op 23 juli 2003 één vlinder in de tuinen van Ton ter Linden bij Ruinen en één vlinder in het Elperstroomgebied. Daar kwam de soort een aantal jaren geleden nog voor, maar is de soort al een aantal jaren niet meer gezien. Toch niet uitgestorven?

Veenbesparelmoer.

Deze vlinder heeft niet zoveel populaties meer in Drente. Echter elk jaar worden ze op plekken waar gemonitord wordt wel gezien. Zoals het Noordveen bij Papenvoort, Adderveen Sleenerzand en enkele veentjes in boswachterij Dwingeloo. In 2003 ook gezien, na een doelgerichte inventarisatie, in het Spaarbankbos bij Hoogeveen en in twee veentjes van het Landgoed Vossenbergh bij Spier. Het komende seizoen proberen we alle oude en recente vliegplaatsen te inventariseren.

Kleine parelmoervlinder.

Een zwerver die in Drente af en toe opduikt. Uit 2002 één waarneming, 14 augustus in Roden. In 2003 tweemaal gezien, op 20 juli in Peize en 9 augustus in Norg. Wel allemaal in het noorden. Zouden ze van de waddeneilanden komen?

Pijlstaarten in 2002 en 2003

Pauline Arends

Afgelopen twee jaren zijn er behoorlijk veel meldingen binnen gekomen over pijlstaarten. (tabel 1)

In 2002 zijn twee leuke waarnemingen binnen gekomen namelijk van een pauwoogpijlstaart (op 21 mei gezien door Willem Hemmen in Gasselte) en een lindepijlstaart (op 21 juni gezien in het Drentse Aa gebied tijdens de 2000 soorten dag).

Het jaar 2003, met zijn warme zomermaanden, was duidelijk een heerlijk jaar voor pijlstaarten. De kolibrievlinder, ook wel onrustvlinder of meekrapvlinder genoemd, steekt met 91 waarnemingen met kop en schouders boven de rest uit. De vlinder is niet alleen veel in Drenthe gezien, ook landelijk is de soort veel waargenomen. De kolibrievlinder vliegt in twee generaties.

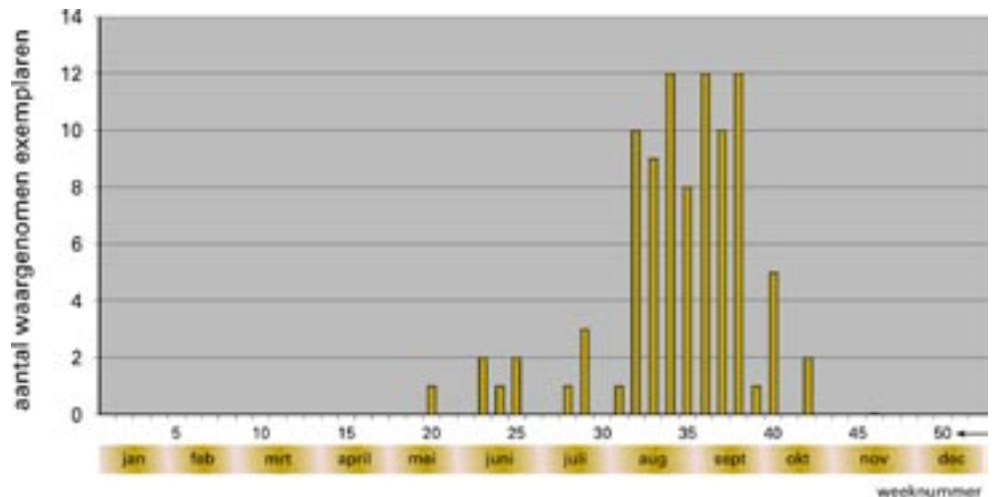
De vlinders, die je in mei en de vroege zomer ziet, hebben al een behoorlijke reis achter de rug. Het is een Zuid Europese soort, waarvan een deel jaarlijks over de Pyreneeën of de Alpen trekt en naar onze streken vliegt.

De eieren die ze hier leggen komen in september uit. De 34 vlinders die in september zijn gezien, behoren tot de tweede generatie. (figuur 1) Deze tweede generatie vlinders kan zich hier niet voortplanten, want onze winters zijn (nog) te koud voor hun rupsen en poppen om te kunnen overwinteren. Het is mogelijk dat een deel van de vlinders weer terugtrekt, maar dat is niet helemaal zeker. De twee dennepijlstaarten zijn beiden op 15 juli waargenomen. Dat het niet om de zelfde vlinder gaat is zeker. De ene is gezien door Trinke van de Berg in Eelde, de andere door Annie Rocks in Zwartemeer. Dat pijlstaarten snel kunnen vliegen is wel bekend, maar zo snel van de ene kant van Drenthe naar de andere kant zou wel heel bijzonder zijn.

kolibrievlinder rustend op het blad van een druif
Smilde, 18-09-03

Figuur 1: Waarnemingen kolibrievlinders in Drenthe 2003 gesommeerd per week

Tabel 1: Waarnemingen van pijlstaartvlinders in Drenthe voor de jaren 2002 en 2003.

2002		mei	juni	juli	augustus	september	oktober	Totaal vlinder	Totaal rups
	Klein avondrood		2					2	
	avondrood		4					4	4
	glasvleugelpijlstaart		1				1	2	
	ligusterpijlstaart		2					2	1
	kolibrievlinder		1		1	7		9	
	pauwoogpijlstaart	1						1	
	lindepijlstaart		1					1	
2003		mei	juni	juli	augustus	september	oktober	Totaal vlinder	Totaal rups
	avondrood		1					1	3
	glasvleugelpijlstaart		1		5			6	
	ligusterpijlstaart		2	1	3			6	1
	kolibrievlinder	3	6	4	39	34	5	91	
	populierpijlstaart				1			1	
	windepijlstaart				2	1		3	
	dennepijlstaart			2				2	

Nieuw project 2004: Veenvlinders

Pauline Arends

Dit jaar willen we extra aandacht besteden aan de veenvlinders:

het **veenhouibeestje**, de **veenbesparelmoervlinder** en het **veenbesblauwtje**.

Alle drie veenvlindersoorten komen alleen nog maar in Drenthe voor. In Drenthe is het voorkomen beperkt tot een aantal vennen in enkele boswachterijen en het Fochteloërveen. De drie soorten zijn inmiddels sterk bedreigd. Ondanks inspanningen van beheerders om de veenvlinders te behouden, is de achteruitgang vanaf 1990 versterkt doorgegaan.

Voor de bedreigde veenvlinders is in 2001 een soortbeschermingsplan opgesteld. In 2003 is er in Fochtelo een themadag gehouden over het veenhouibeestje, de meest bedreigde veenvlinder. Terreineigenaren en deskundigen kwamen bij elkaar om kennis en ervaring uit te wisselen en de toekomst van deze vlinder te bespreken. Ik mag in de gelukkige omstandigheid verkeren, dat bij ons in het district Middenveld (boswachterij Hooghalen, Grollo en Schoonloo) alledrie soorten nog voorkomen.

Tijdens de vliegperiode worden op de bekende locaties, waar de hoogveenvlinders nog vliegen, de vlinders nauwlettend gevolgd. Alle drie veenvlinders vliegen in de maand juni en begin juli. Vorig jaar heb ik het eerste veenhouibeestje al waargenomen op 1 juni. Albert Henckel (boswachter Dwingeloo) verzet er zelfs zijn vakantie nog voor om de vlinders te kunnen monitoren. Want hoelang kunnen we nog van deze drie vlindersoorten genieten? Elk jaar is het weer spannend vlinders te zien en te tellen en hopen we dat ze nog steeds op de oude vertrouwde locaties vliegen.

veenbesparelmoervlinder

In de voorjaarsbijeenkomst besteden we nog volop aandacht aan de veenvlinders. In de maand juni willen we proberen, met jullie hulp. Alle locaties waar de vlinders ooit (vanaf 1990) vlogen nog eens kritisch te bekijken. Is er toch niet nog ergens een plek waar de vlinders vliegen, maar wat we niet weten!?

Zo ontdekte ik vorig jaar een populatie veenhouibeestjes op het Hingsteveen in de boswachterij Hooghalen! En hoe staat het er nu precies voor met de huidige populaties op de bekende locaties? Niet alle beheerders hebben voldoende tijd om regelmatig de vlinders te tellen. Het is bovendien nog niet zo eenvoudig om een exact beeld te krijgen van de aantallen vlinders die er vliegen. Zonnig weer en het liefst windstil zijn voorwaarden om redelijke aantallen te zien te krijgen.

Het **veenhouibeestje** dwarrelt laag over de vegetatie en vliegt korte afstanden. Even met een verrekijker een ven afspeuren op het voorkomen is onvoldoende. De schutkleur is bovendien erg goed en voor een redelijke schatting van de aantallen is het noodzakelijk het ven te betreden en de vlinders als het ware uit de vegetatie te jagen.

veenhouibeestje

De **veenbesparelmoervlinder** vliegt één à twee weken later dan het veenhouibeestje. Deze soort is vanaf de venrand makkelijker waar te nemen dan het veenhouibeestje. De soort heeft een opvallende parelmoerkleur en vliegt hoger over de vegetatie.

Er is trouwens een dagactieve nachtvlinder die op het eerste gezicht erg lijkt op de veenbesparelmoervlinder, namelijk de breedbandbeer. Vergissen op afstand is zeker mogelijk.

Het **veenbesblauwtje** is weer makkelijk te verwarren met het heideblauwtje. Dichtbij kijken geeft meer zekerheid.

Het aantal vlinders kan bovendien dagelijks variëren (mede afhankelijk van het weer). De ene dag kun je tien vlinders zien de volgende dag nul. Om een goed beeld te krijgen, willen we proberen om, met jullie hulp, meerdere dagen in de vliegperiode bij de vennen te kijken (lunchpakket, koffie en stoeltje meenemen). Het project gaat natuurlijk in nauw overleg met de beheerders plaats vinden. Niet voor alle vlieggebieden zijn vrijwilligers nodig. Door een aantal beheerders worden de vlinders in hun terreinen al nauwlettend gevolgd. Heb je belangstelling om mee te doen aan dit project, geef je dan op bij Jelle de Vries. Opgave kan ook tijdens de voorjaarsbijeenkomst 19 april a.s.

veenbesblauwtje

Sint jacobsvlinder, sint jansvlinder en metaalvlinder in 2002 en 2003

Roelof Blaauw

Het sint jacobsvlinderproject begint langzaam maar zeker zijn vruchten af te werpen. Er zijn, op kleine schaal, vlinders en rupsen waargenomen.

Vooraf het vinden van de rupsen van de sint jacobsvlinder is bijzonder, want tot op heden ging het vooral om waarnemingen van de vlinder zelf.

De belangrijkste vindplaats betreft het landgoed "De Schipborg". Zowel in 2002 als 2003 vond P. Dodde daar rupsen van de sint jacobsvlinder. In 2002 werden 30 rupsen waargenomen en in 2003 ging het om 15 rupsen. Een andere vindplaats ligt in Midden Drenthe op het voormalig kamp Westerbork. Pauline Arends vond daar in juli 2003 10 rupsen van deze soort.

Er zijn nog meer waarnemingen van rupsen maar daarvan ontbreken nadere gegevens. De waarnemingen van vlinders zijn voor een deel in dezelfde gebieden als waar de rupsen zijn gevonden. P. Dodde zag op landgoed "De Schipborg" drie vlinders op 25 mei en Jan Snater (medewerker Herinneringscentrum) zag op het voormalig kamp Westerbork op 9 juli drie vlinders vliegen.

sint jacobsvlinder

Er zijn zowel waarnemingen uit mei, juni en juli.

Ook opvallend zijn de waarnemingsplaatsen want op een enkele uitzondering na zijn alle waarnemingen op de Hondsrug gedaan. De vraag is natuurlijk wat gaat 2004 aan vlinders en rupsen opleveren?

Het jaar 2004 is wat dat betreft een extra spannend jaar omdat er waarschijnlijk het één en ander zal worden gedaan om de plant Jacobskruiskruid te "bestrijden".

De plant die giftig is voor o.a. paarden en runderen heeft veel aandacht gekregen in de media. Als er veel planten worden verwijderd kan dat ook de nodige gevolgen hebben voor de vlinders en de rupsen.

Naast sint jacobsvlinders worden er in de provincie ook "gelijkende" dagactieve nachtvlinders waargenomen. Het gaat vooral om de **sint jansvlinder** en de **metaalvlinder**.

Van beide soorten zijn de nodige waarnemingen doorgegeven.

Daarbij valt op dat de sint jansvlinder, gezien het aantal waarnemingen, een stuk algemener lijkt dan de sint jacobsvlinder. Zowel in 2002 als 2003 zijn er sint jansvlinders gesignaleerd. Er waren echter maar vier waarnemers die meldingen van deze soort doorgegeven hebben.

Allereerst heeft Ron Soenveld in beide jaren op en rond het Schoonebekerveld sint jansvlinders gezien met een maximum aantal van 137 exemplaren. Hendrik Lanjouw zag ze vliegen op het Eexterveld, Willem van Hemmen bij Gasselte en Gerard Schalk zag twee exemplaren bij Zuidlaarderveen.

sint jansvlinder

Andere waarnemingen van sint jacobsvlinders in 2003 zijn niet doorgegeven, maar er zijn nog wel enkele waarnemingen uit 2002 gedaan. Willem van Hemmen zag in dat jaar één vlinder bij Gasselte en Sibert Hoeksma zag ook één vlinder aan de oostkant van Borger. Opvallend aan de vlinderwaarnemingen is de spreiding in tijd.

metaalvlinder

Van de Metaalvlinder zijn veel minder waarnemingen doorgegeven. In 2002 en 2003 zijn ze gezien op het Schoonebekerveld, bij Gasselte en op het Reyntjesveld.

Net als bij de sint jacobsvlinder geldt ook hier; wat levert 2004 op aan deze vlindersoorten?

Blijf kijken en vooral blijf uw waarnemingen doorgeven.

rupsen van de sint jansvlinder

Van vlinders en sterren

Ben Hoentjen

In de Uilenbroeken, een deel van het stroomgebied van het Achterste diep tussen Buinen en Exloo (zie kaartje), zal over een aantal jaren het hart van de grootste radiotelescoop ter wereld kloppen. Op een oppervlakte van 320 hectare zal een groot aantal antennes het heelal aftasten op zoek naar radiogolven van lage frequenties. Het doel van dit LOFAR (Low Frequency Array) – project is meer te weten te komen over het ontstaan van ons heelal. Behalve in dit kerngebied komen er ook op 100 veldjes van 4 ha, verspreid over Friesland, Groningen, Drenthe, Overijssel, Gelderland en een deel van Duitsland antennes te staan. Al deze uiteindelijk 25000 antennes zullen met elkaar een door glasvezelkabels verbonden netwerk vormen, dat de opgevangen signalen uit de ruimte razendsnel naar een supercomputer zal brengen.

Om de antennes te kunnen plaatsen zal ASTRON, de wetenschappelijke organisatie die het project uitvoert, op basis van vrijwilligheid steeds meer gronden verwerven. Daardoor zal het grondgebruik in dit gebied van karakter veranderen. Ook zal een aangepaste vorm van beheer nodig zijn. Uitgangspunt is echter dat aanwezige natuur- en landschaps- en archeologische waarden niet worden aangetast. Ook wil ASTRON graag weten hoe met name de fauna reageert op dit woud van antennes.

Om hierover gegevens te verzamelen, hoopt ASTRON op de medewerking van Drentse vrijwilligers zoals van de Vlinderwerkgroep Drenthe. Omdat het bestuur positief staat tegenover dit verzoek, nodigt zij hierbij medewerkers van de werkgroep uit hieraan een bijdrage te leveren. Te denken valt aan het uitvoeren van vlinderinventarisaties om de uitgangssituatie vòòr de plaatsing van de antennes en het gewijzigde beheer vast te stellen. Vervolgens kan dan de ontwikkeling van de vlinderfauna in het kerngebied gevolgd worden, bijvoorbeeld door het uitzetten van monitoringsroutes.

Wie het leuk vindt hieraan mee te werken en wil mee te denken over de manier waarop we het wel en wee van de vlinders in dit gebied het best in beeld kunnen brengen, kan zich aanmelden bij Jelle de Vries.

Bij gebleken interesse van de zijde van Drentse vrijwilligers wil ASTRON hen graag uitnodigen voor een bijeenkomst om het project en wat daarbij komt kijken, toe te lichten.

Wie nu al wat meer wil weten kan terecht op de webstek www.lofar.nl.

Verslag project gentiaanblauwtje

Jelle de Vries

Vorig jaar zijn door 27 vrijwilligers van onze werkgroep bijna alle bekende gentiaanblauwtjes populaties bezocht. Geteld zijn het aantal bloemstengels en de daarop afgezette eitjes van het gentiaanblauwtje. Naar de vlinder is bewust niet gekeken, omdat inventariseren van de vlinder teveel afhankelijk is van weersomstandigheden en de beschikbare tijd van de tellers. Een vlakdekkende telling zoals nu gebeurd is, geeft een heel goede indruk van de populaties.

Er is in 45 terreinen geteld. Uitgaande van een minimale afstand van 300-500 meter, onderscheiden we nu 26 vlinderpopulaties in 14 terreinen. In vergelijking met tellingen uit 1992 (Scheper) en 1998 (Wallis de Vries) constateren we een verdere achteruitgang van het gentiaanblauwtje in Drenthe. Vergelijk deze gegevens eens met die uit de verspreidingsatlas waarin de periode 1990 – 2001 behandeld wordt. In totaal zijn ongeveer 18000 eitjes geteld. Veronderstel dat elk vrouwtje gemiddeld 50 eitjes (kan leggen) legt dan praten we over 360 (vrouwtjes)vlinders. Dat houdt ook niet over !!!

Toelichting op het overzicht.

In de eerste kolom staat de code die de vlinderstichting gebruikt voor alle gentiaanblauwtjes populaties in Nederland. Voor het eerst zijn alle (concentraties van) groeiplaatsen ingemeten met G.P.S. tot op 10 meter nauwkeurig. In de laatste kolom zijn ook de telplots aangegeven. Kleine plekjes van 10 x 10 meter waar al jarenlang stengels en eitjes geteld worden en helaas ook enkele terreinen welke we vergeten hebben of door omstandigheden niet hebben kunnen tellen. Blijft er ook nog wat te doen in 2004.

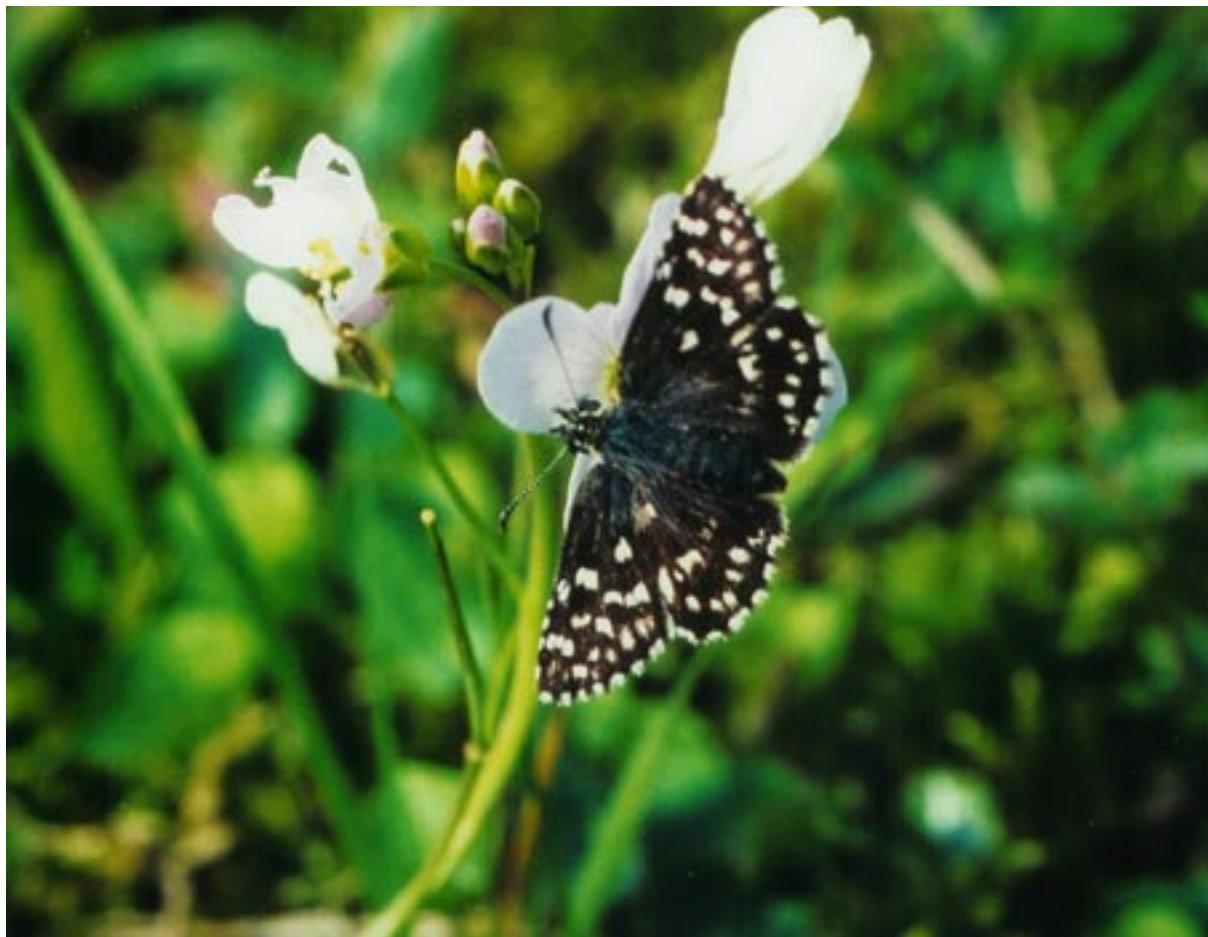
In de bijeenkomst van 19 april komen we op dit verslag terug en willen we gaan overleggen wat we verder kunnen doen aan het behoud van de vlinder.

I.v.m. gevoelige data is het overzicht alleen via de secretaris te verkrijgen.

De aardbeivlinder

Ron Soenveld

Aardbeivlinder is een kleine vlinder die niet zo opvalt. De kleur is donker bruin met kleine witte vlekjes. De aardbeivlinder heeft een kenmerkende kiesachtige witte vlek op de bovenkant van de achtervleugel.

De aardbeivlinder is een van de kleinste dagvlinders in Nederland.

Door de bruine kleur is de vlinder geen opvallende verschijning. De aardbeivlinder zet haar eitjes af op het blad van de tormentil. Tormentil is een klein plantje met gele bloemen, het is de waardplant van de aardbeivlinder. De rups leeft van tormentil (Bargerveen en Oosterbos)

De rups groeit in het voorjaar en de zomer. Hij overwintert als pop in b.v. een strooisellaag. De leefgebiedjes in het Bargerveen en Oosterbos worden eenmaal per jaar gemaaid (niet te laag) en het maaisel wordt afgevoerd. Dit verschalend beheer is noodzakelijk, want de vlinder is gevoelig voor vergassing en verruiging.

De aardbeivlinder kwam oorspronkelijk in vrijwel geheel Nederland voor. In de vorige eeuw zijn de leefgebieden van de aardbeivlinder behoorlijk gereduceerd.

De aardbeivlinder vliegt in één generatie per jaar van half april tot half juni met een piek in de derde week van mei. In gunstige jaren kan in juli / augustus een tweede generatie vliegen.

Zo kreeg ik in augustus een telefoontje van Kars Veling (Vlinderstichting) hij had drie meldingen gekregen uit het land, dat er een tweede generatie vloog. Helaas in het Bargerveen en het Oosterbos geen waarneming van de aardbeivlinder.

De vroegste meldingen van de aardbeivlinder tussen 1990-2001 (Dagvlinders in Drenthe)

Vroegste melding	laatste melding
27 april 1993	20 juni 1994
29 april 1995	18 juni 1993
02 mei 1999	12 juni 1997

Dit zijn de gegevens tot en met 2001.

De volgende gegevens van de aardbeivlinder zijn van de jaren 2001-2003

Vroegste waarneming

10 mei 2001
25 april 2002
17 april 2003

laatste waarneming

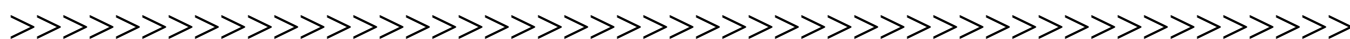
23 juni 2001 met een top van 45 op 19 mei 2001
8 juni 2002 met een top van 41 op 31 mei 2002
27 mei 2003 met een top van 45 op 8 mei 2003

In de week van 19 mei tot 25 mei hebben we veel regen gehad.

Na deze natte week is het weer opgeknapt, maar geen aardbeivlinder meer op de graslandjes.

Ik heb één van de 5 monitoringroutes genomen voor deze gegevens.

Verder een ieder een goed vlinderjaar toegewenst.

Heeft u ook mooie tekeningen, plaatjes of artikeltjes voor de nieuwsbrief? Stuur ze ons op!
En..... vul de bon in hier aan de achterkant!!

Libellenwerkgroep Drenthe

Gerard Abbingh

De Libellenwerkgroep Drenthe, kortweg LWD, bestaat sinds september 2003. Na het verschijnen van de landelijke Libellenatlas eind 2002 zocht een aantal Drentse libellenenthousiastelingen een nieuwe uitdaging, die gevonden werd in de oprichting van de LWD.

Een kleine 40-tal mensen hebben zich inmiddels aangesloten bij de nog jonge werkgroep. De werkgroep stelt zich m.n. ten doel de verspreiding van de diverse libellensoorten nog beter in kaart te brengen, d.w.z. in plaats van op uurhok niveau (landelijke atlas) op km-hok niveau.

Daarvoor is inmiddels een werkatlas in voorbereiding die nog voor de start van het libellenseizoen (begin mei) moet verschijnen. Aan de hand van deze atlas moet het mogelijk zijn gericht naar libellen op zoek te gaan en het verspreidingsbeeld (nog) beter in kaart te brengen.

Daarnaast wil de werkgroep mensen met belangstelling voor libellen bijeen brengen zodat men informatie en ervaringen met elkaar kan uitwisselen.

Beginnende libellenliefhebbers wordt de mogelijkheid geboden een cursus libellenherkenning te volgen. Voor dit voorjaar is de cursus met 20 deelnemers inmiddels volgeboekt. Wellicht volgt er in het najaar nog een cursus bij voldoende belangstelling.

Meer informatie over de LWD is te verkrijgen bij Gerard Abbingh, tel.:0592-347108 of (bij voorkeur) g.abbingh@hetnet.nl

Naam of namen

Adres

Postcode / woonplaats

Telefoon

E-mail adres

- Wil(len) de nieuwsbrief digitaal beschikbaar op het bovenstaande e-mailadres
- Wil(len) de gedrukte nieuwsbrief op bovenstaand adres ontvangen

Wil(len) benaderd worden voor een functie binnen de Vlinderwerkgroep:

- Secretaris
- Penningmeester
- Secretaris / penningmeester
- Redactielid

Wil(len) graag meedoen aan een of meer projecten:

- Gentiaanblauwtje
- Veenvlinders
- St. Jacobsvlinder
- Pijlstaartvlinders
- Sleedoornpage
- Grote weerschijnvlinder
- Project Lofar
- Anders, nl.

Dit graag volledig en zo spoedig mogelijk (in ieder geval voor 1 juni 2004) en voldoende gefrankeerd opsturen aan:

Willeke Ketelaar, Kastanjelaan 5, 9422 JB SMILDE, of afgeven op de voorjaarsbijeenkomst.